

*„Kai sutinku vilką, tą užsispyrusį žvėrį šaltomis, veriančiomis akimis, negaliu taikstyti su kinologų nuomone, jog šis šuo niekam netinka. Praėjus daugiau kaip dvidešimčiai metų, vis prisimenu savo vilkšunį Urzo – savo šunį, tebesikalbantį su manimi...“
(Ivo Eichler, gyvūnų psichologas, dresuotojas)*

Čekoslovakų vilkšunių istorija negali pasigirti šimtametėmis tradicijomis. Apskritai, jie netgi galėjo išnykti, o išliko tik atsidavusių entuziastų dėka. Tačiau visi, kas susidūrė su Pilkuoju broliu, prisipažįsta: gintarinės, iš pirmo žvilgsnio šaltos akys, sukausto sielą, priverčia gerbti ir pamilti jų savininką – Vilką! Vilką, gyvenantį tarp žmonių, tačiau netapusį nuolankiu jų tarnu. Vilką, tebetrokštantį gyventi taip, kaip gyveno jo protėviai. Tik šiandien jo gauja - žmonės...

**Čekoslovakų vilkšunis:
grios dvasia žmogaus draugijoje**

*Čekoslovakų vilkšunių
teisėja, veterinarijos gydytoja*

Daiva Rimaitytė

Romualdo Požerskio nuotr.

Pradžia

Vilkšunių istorija prasidėjo 1955 metais, kuomet Karlas Hartlas armijai priklausančiame veislyne Libejovicuose (dab. Čekija) sukryžmino vilkę *Britą* su vokiečių aviganiu *Cezar z Brezoveho haje*. Gimę mišrūnai buvo labai panašūs į vilkus: tokių pat proporcijų, kaukolės formos, kailio spalvos bei struktūros. Iš vilkų jie paveldėjo jėgą - nubėgę 100 kilometrų, po trijų keturių valandų vėl tapdavo žvalūs. Beje, vokiečių aviganiai, nubėgę pusšimtį kilometrų, maždaug pusę paros ilsisi. Vilkšuniai buvo geriau pritaikę prie aplinkos, greičiau ir geriau orientavosi. Tačiau tarnybai armijoje tuo metu tiko tik keletas vilkšunių, ir, su išlyga, jog šuniukai nuo kalės bus atskirti labai anksti. Augdami jie turėjo bendrauti tik su žmonėmis. Šie gyvūnai prisirišdavo prie savo prižiūrėtojų, todėl sunkiai iškęsdavo jų pasikeitimą, nenoriai suartėdavo su nepažįstamaisiais. Bet atliekant kitus tarnybinių šunų testus, vilkšuniai pasirodydavo geriau nei kitos tarnybinių šunų veislės. Todėl buvo nuspręsta pradėti

kurti naują tarnybinių šunų veislę. Frantisek Rosik ir Kubaska pradėjo šių mišrūnų dresūrą pasienio apsaugai. Veisė tik pilkos spalvos vokiečių aviganius bei dar keletą vilkų (*Sarik, Lejdy ir Argo*).

Tikslas

Armijos kinologai norėjo sukurti „superšunį“ ir jiems beveik pavyko! Vilkšunis judrus, ištvermingas, pasižymi geresne rega, uosle ir greitesne reakcija. „Beveik“... nes išliko stiprus jo ryšys su gauja, o tai sunkino vilkšunių naudojimą tarnyboje, kur įprasta kaitalioji pareigūnus, dirbančius su šunimis. Šunys likdavo ištikimi tiems, kurie juos augino, dresavo, o naujokėlius „pasiūsdavo“ kuo toliau - neklausė komandų, dresuoti tekdavo iš naujo. Vien dėl to čekoslovakų vilkšunis netapo pasienio apsaugos šunimi Nr.1 - „socializmo lagerio“

įtvirtinimų jis nesaugojo.

Pasekmė

1966 metais suderintas pirmasis čekoslovakų vilkšunių standartas, pradėta derėtis dėl jų registravimo šunų veislių knygoje. Subrendo idėja steigti ir veislės mylėtojų klubą. Atlikta pirmoji veislės apžiūra, kurioje dalyvavo 30 šunų, buvo pakviesta speciali komisija, vadovaujama tarptautinės kategorijos teisėjo Odvarkos. Tačiau jo atsainus požiūris, „spaudimas iš viršaus“ ir vokiečių aviganių savininkų neapykanta vos nesuslūgdė jaunos šunų veislės. Dėl to susidomėjimas veisle sumenko, o 1971 m. dabartinėje Čekijoje apskritai buvo nutrauktas jų veisimas.

Gera, kad pasidavė ne visi veisėjai... Šiuo atveju reikia dėkoti Frantiskui Rosikui – jo dėka čekoslovakų vilkšuniai išliko! Dėl neigiamo

visuomenės nusistatymo ir veislės ignoravimo F.Rosikas netgi buvo priverstas kaitalioji savo veislyno vietą. Prieš pat galutinį šių mišrūnų likvidavimą (turbūt nereikia aiškinti, kokie žiaurūs būna žmonės) pasisėkė išgelbėti kai kuriuos gyvūnus ir slapta pergabenti juos į Slovakiją. Slovakai ne tik išsaugojo vilkšunius, bet ir sustiprino šią veislę, sudomino ja civilius veisėjus. Hartlas, Rosikas bei jų pagalbinkai surinko pakankamai gausų veisėjų būrį, kad įkurtų Čekoslovakų vilkšunių mylėtojų klubą. 1981 m. jie gavo leidimą įrašyti turimus mišrūnus į veislinių šunų knygą ir įkurti klubą. 1982 m. čekoslovakų vilkšunis pagaliau buvo pripažintas nacionaline šunų veisle.

Klubo įkūrimo metu į veislės knygą įrašyti 56 slovakių ir 10 čekų šunų. Pirmoji čekoslovakų vilkšunių klubo paroda bei veislės apžiūra įvyko 1982 m. lapkričio viduryje Bratislavoje - pade-monstruoti 9 šunys ir 8 kalės. Iš jų tik du įvertinti „puikiai“ (*REP z Pohranični straže* (šuo Nr.1) ir *CMUKA z Pohranični straže*).

Po 1989 06 13 Tarptautinės kinologų federacijos posėdžio, įvykusio Helsinkyje, čekoslovakų vilkšunis pripažintas tarptautiniu mastu. Vėliau, pasidalijus Čekoslovakijai, veislės pavadinimas nepakito, tačiau patronatas atiteko Slovakijai. Paskutinį kartą čekoslovakų vilkšunių standartas papildytas 1999 metais.

Dabartis

Paklusnumas (kai JIS to nori), savarankiškumas (JAM tai svarbiausia), aktyvumas (JIS pirmas), gudrumas ir reakcija (išskirtinė JO savybė) - šie bruožai apibūdina čekoslovakų vilkšunį. Tai puikus namų bei žmogaus sargas, ištvermingas sportininkas, gelbėtojas, „kariškis“, stiprus darbinis šuo. Greitas, elegan-

tiškas, lengvai juda. Ryšys tarp čekoslovakų vilkšunio ir jo globėjo paremtas partneryste, ne aklų atsidavimu, būdingu kitoms šunų veislėms. Štai kodėl mažą vilkšunį reikia auklėti kuo anksčiau, nuo 8 gyvenimo savaitės. Čekoslovakų vilkšunių psichika subręsta 2-3-ais arba net 4-tais gyvenimo metais. Jų nenoras tapti pavaldiniais iš pradžių reikalauja daug kantrybės, bet užtat pasiekiami puikių rezultatų - tarpusavio supratimas, tarnybos ir dresūros pasiekimai.

Čekoslovakų vilkšunį negalima auginti vien voljere arba uždarame kieme, izoliuotą nuo žmonių, tik su kitais augintiniais - ryšys su kitais šunimis bus stipresnis negu su žmonėmis, sustiprės vilkiškas baikštumas. Ši baimė neturi nieko bendra su standarte minimu nepasitikėjimu svetimais. Todėl su jaunu vilkšuniu reikia lankytis įvairiausiose vietose, „įrodyti“ jam, kad visur su žmogumi saugu. Būtina supažindinti ir su ypatingomis situacijomis (transporto eismu, liftais ir kt.). Jeigu šių reiškinį čekoslovakų vilkšuniai nepažins būdami jauni, gali tapti baikštūs.

Čekoslovakų vilkšunis - ne bet kam! Jis nemėgsta vienvėsių - dominuoja paveldėtas vilkiškas gaujos jausmas. Neišmokytas pasilikti vienas, namus gali apversti aukštyn kojomis, nes paprasčiausiai norės prasižvalgyti. Sumanus, visuomet pasiekia tai, ko nori. Palyginti lengvai sugyvena su kitais naminiais gyvūnais ir žmonėmis, bet, susidūręs su nepažįstamu žmogumi, gali jį nepasitikėti. Tokiu atveju tiks šuniškas gardėsis, nes baismės neefektyvios.

Mokant paklusnumo, dažniausia nesėkmės priežastis - ilgai trunkantis dresūros elementų šlifavimas. Dauguma šunų, kad tik įtikyti šeimininkui, su tuo susitaiko, tačiau čekoslovakų vilkšuniui

monotoniška dresūra greit nusibosta, jis pradeda simuliuoti, gudrauti.

Čekoslovakų vilkšuniai - darbinė šunų veislė. Jie turi dirbti, sportuoti (didžioji dalis pirmųjų vilkšunių tarnavo armijoje). Pagrindinė problema - jų nenoras loti, nes tai svetima vilko prigimčiai. Jie apskritai mažai loja, retsykiais naudojasi vadinamuoju „airbarking“ (prieš pat „figūrantui“ keičiant padėtį). Jie atkreipia savininko dėmesį kaukdami arba skleisdami savitus garsus.

Negalima reikalauti, kad čekoslovakų vilkšunis taptų akla paklusnus, nes jo prigimčiai nebūdinga pataikauti. Jis pats išsirenka šeiminką, traktuoja žmones kaip savo gaują. Kokią poziciją joje užims, priklauso nuo šeiminkų. Jo natūra reikalauja reikalauti judėti - nepaisant oro sąlygų, privalu pasivaikščioti keletą valandų per dieną. Ir ne pasyviai stoviniuoti, vilkšunio smegenims būtina mankšta. Nereikia stebėtis, jei pasivaikščiojimo metu vilkšunis keletą minučių pradings - nepaprasta uoslė ir paveldėtas vilkiškas instinktas šaukte šaukia į medžioklę.

Vilkšuniai ir sportas

Čekoslovakų vilkšunis sukurtas dirbti. Toks ir išliko. Tačiau iš šeiminko, labiau nei kitos tarnybinės šunų veislės, vilkšunis reikalauja pakantumo ir supratimo. Čekoslovakų vilkšunių savininkai juokauja, kad šiais šunimis galima naudotis kaip „testeriais“, norint patikrinti dresuotojo žinias ir kantrybę. „Senosios mokyklos“ dresuotojai kartais pašėlsta pamatę, kad atvedė dresuoti vilką, nes šis juos greit „perkanda“. Vilkas ir sportas - tai priklauso tik nuo šeiminko valios bei užsidegimo sportuoti. Vilkų galima pamatyti Agility, paklusnumo, specialiųjų tarnybų egzaminuose, varžybose.

Apie tai geriausiai kalba pačių vilkšunių pasiekimai: *IRA z Litavske kotliny*: ZOP, ZM, RH-E, ZVV1, VZ1, ZPU1, ZPU2, SchH1, SchH2, IPO1, IPO2, BH, ZPO1, ZZO. Ši kalė, nepaisant 10 metų amžiaus, vis dar dirba apsaugos tarnyboje. *HASSO z Kladsenke zare* yra ne tik tarptautinis čempionas, tačiau išlaikė šiuos egzaminus: ZM, ZVV1, SchH1, SchH2, IPO1, IPO2, OP1, IPO3, ZPS1, FH1, FH2, ZVV1, VZ1. *NATALI* ir *IRMA z Litavske kotliny* (A1, A2, A3) sportuoja Agility.

AMBER WOLF, BALROG, ALISTAIR WOLF z Peronowki, kaip ir jų mama *JOLLY z Molu Es*, puikiai pasirodo paklusnumo varžybose, ne kartą buvo tarp apdovanotųjų (VZ1, VZ2, ZOP, ZZO, ZPU1, BH, SVP1, PT, TPM, Obedience 0, Obedience 1, TPM.)

Su „rimtesne“ dresūra susidūrę čekoslovakų vilkšuniai: paieškos tarnybai ruošiamas *HARRY Kollarov dvor*, pagal STORAT (Lenkijos gelbėjimo tarnyba) dresuotas *DRAGON Eden severu*, jaunosios kartos atstovai - *BETI* ir *BARSABEL Wilk z Polskiego dworu* - jau dresuojami paieškos ir „dogoterapijos“ darbui. Italijoje specialiojoje apsaugoje dirba *AROK Lupi dei Camurati*, Belgijoje veislyno „of Mercedes dream“ savininkas saugos firmoje dirba tik su savo vilkšuniais.

Vilkšuniai Lietuvoje

Dėl nepaprasto panašumo į vilkus, čekoslovakų vilkšuniai ir traukia, ir baugina. Lietuvoje pirmasis vilkšunis, prikaustęs ir pakerejęs mane visam gyvenimui, pasirodė 1996 metais. Tai buvo *CIRO ZEPER* iš Čekijos (sav. Liucie Novoveska, veislynas „Eden severu“). Praėjus bemaž 6 metams, iš šio veislyno Lietuvoje apsigyveno pirmoji vilkšunė *Harmonia Eden Severu*, arba *Harka* (sav. Daiva Rimaitytė, veislynas „Girios

dvasia“ – red. pastaba). *Harka* nuo pirmųjų pasirodymų parodose pelno prizus. Būdamas trejų, tapo Lietuvos jaunimo, Lietuvos, Estijos, Latvijos, Lenkijos ir Baltijos čempione. „*Harka* ne tik graži, bet ir protinga“, - juokauju. Kaip mažas vaikas domisi viskuo. Kaip tikra vilkšunė sugeba pasiekti, ko nori. *Harka* puikiai pasirodo dresūros aikštelėje, sunkokai „bendradarbiauja“ su figūrantu, bet tai tipiška šiai veislei. Pėdsystė - jos arkliukas.

2005 - 2006 m. į Lietuvos šunų veislės knygą antruoju numeriu įrašyta ir laikinai Lietuvoje viešėjusi (veislynas „Girios dvasia“) kalytė iš Lenkijos SK JCH, PL JCH, PL CH *Andariel Wolfz Peronowki*. 2006 metais į Lietuvą atvyko trečioji vilkšunė - *Feebee Spod Dumbiera* iš Slovakijos (sav. Olga Spaltakova), kurią tikimės pamatyti parodose.

Didėjant vilkšunių populiarumui, beje, gerai, kad jis auga iš lėto, vis daugiau vilkšunių iš Lenkijos, Suomijos, Čekijos pasirodo mūsų šunų parodose.

...ir pasaulyje

Bemaž nebeliko šalių, kur kojos neįkėlė čekoslovakų vilkšuniai. Tebeegzistuoja ir senieji Čekijos bei Slovakijos vilkšunių veislynai. Čekai didžiuojasi „z Litavske kotliny“, „z Molu Es“, „Eden severu“, o slovakai - „Kollarov dvor“, „spod Dumbiera“, „Ruskov dvor“, „z Rosikova“. Jaunoji veislynų karta: „z Peronowki“, „Wilk z Polskiego dworu“ (Lenkija), „Wolfsirius“, „Taanaberkellin“ (Suomija), „Sedy chlup“, „Dakmat“ (Čekija), „Arimminum“ (Italija), „Crying wolf“ (Vengrija), „van Gowerwelle“ (Olandija), „of Mercedes dream“ (Belgija), ne tik veisia, bet ir intensyviai dirba su vilkšuniais.

Vilkai kine ir reklamoje

Pastaruoju metu vis daugiau čekoslovakų vilk-

šunių galima pamatyti vaidybiniuose filmuose, nes panašumas į tikrą vilką leidžia puikiai atlikti vaidmenį. Garsesni vaidybiniai filmai: „Vilkų brolija“, „Broliai Grimai - Snieguolė. Baisi pasaka“, dar į kino teatrų nepatekę JAV sukurti „Summer Love“ bei italų „Anno Mille“ su Roberto de Niro. Daug mūsų publikai nežinomų čekų ir slovakų filmų herojų buvo čekoslovakų vilkšuniai. Reklamos, garsių grupių „Rammstein“, „Wilki“ klipuose taip pat šmėžuoja vilkšunių siluetai.

„Pusbroliai“ – Saarlooso vilkšuniai

Saarlooso vilkšuniai kilo sukryžminus vokiečių aviganį su vilku, tik šiuo atveju ne Europos, o Kanados vilku. Todėl skiriasi jų snukio kaukė, kitos spalvos yra ir kailis, kitaip „stovi“ ausys. Skiriasi charakteris. Saarloosas siekė išvesti neagresyvius šunis. Jam tai pavyko, tačiau tuo pačiu sukūrė savimi nepasitikinčius vilkšunius. Saarlooso vilkšuniai netinka dresūrai, prispauti „prie sienos“ (gal ketinsite tik paglostyti), sprunka arba nereaguoja į aplinką, suakmenija. Šis šuo tinka žmogui, kuris tenori laukinio „papuošalo“ savo sodyje. Su Saarlooso vilkšuniu sukiotis mieste, parodoje, keliauti po nežinomas vietas

- didžiulis iššūkis savininkui. Šie šunys, priešingai nei čekoslovakų vilkšuniai, genetiškai silpnos sveikatos (kaumuoja displazija, apakimas ir kt. bėdos).

Vilkšuniai ir vilkai

Mane šiurpina laikraščiuose arba internete aptikti skelbimai: „Noriu įsigyti vilką.“

Tikras vilkas - laukinis, neprijaukinamas. Jis turi gyventi laisvėje! Visos kitos sąlygos, išskyrus mišką, nenatūralios, sunkinančios jo išlikimą. Vilkui nebūdinga ištikimybė, jo poelgiai nenuspėjami - kunkuliuoja laukinis kraujas... Gerbiu auginančius vilkus bei tuos, kurie rūpinasi jų likimu, ruošia juos gyventi gamtoje. Manau, kad žmonės, norinčius laikyti laukinį žvėrį, derėtų bausti už gyvūnų kanikinimą. O tuos, kuriuos žavi tokie gyvūnai, kviečiu įsigyti čekoslovakų vilkšunį! Turėsite vilką, prisitaikysį gyventi su žmonėmis, tuo besidžiaugiantį, atskleidžiantį jums laukinės gamtos paslaptis. Europinio vilko genai, susimaišę su šuns, sukūrė tokią genų kombinaciją, kad kasdienybė su čekoslovakų vilkšuniu kupina nuostabių atradimų. „Šalin nuobodulį!“ – toks čekoslovakų vilkšunio ir jo šeimininko gyvenimo kredo.

Čekoslovakų vilkšunio standartas

Patvirtintas Tarptautinės kinologų federacijos

1999 03 09, Nr. 332 / 03.

I gr. (aviganiai ir bandos šunys), I sekcija (aviganiai su darbiniumi diplomu).

Paskirtis

Darbinis šuo.

Bendras vaizdas

Stipraus sudėjimo, aukštesnis nei vidutinio ūgio, švelniais „kampais“. Kūno forma, judesiais, kailio struktūra, spalva bei snukio kauke panašus į vilką.

Proporcijos

Kūno ilgis: aukštis ties ketera - 10 : 9. Snukio ilgis: kaktos ilgis - 1 : 1,5.

Temperamentas ir charakteris

Gyvybingas, aktyvus, ištvermingas, paklusnus, greitos reakcijos, bebaimis ir drąsus. Savo šeimininkui ypatingai ištikimas. Atsparus klimato kaitai. Visapusiškai panaudojamas.

Galva

Simetriška, raumeninga. Žiūrint iš šono ir viršaus - kilio formos. Kalių ir patinų galvos forma ypač skiriasi. Kaukolė: žiūrint iš šono ir priekio - lengvai išlenkta. Kaktoje odos vagelės nėra. Pakaušio gumburas gerai matomas. Žandikauliai ir sankanda: žandikauliai stiprūs ir simetriški; stiprūs, taisyklingai išaugę dantys (42), ryškios iltys. Sankanda žirkliška arba repliška. Akys: mažos, įstrižos, gintaro spalvos, vokai prigludę. Ausys: stačios, plonos, trikampės formos, trumpos (ne ilgesnės kaip 1/6 aukščio ties ketera).

Kaklas

„Sausas“, raumeningas. Sudaro su horizontalia linija 40° kampą. Kaklas turi būti tokio ilgio, kad šuo galėtų be papildomų pastangų pasiekti nosimi žemę.

Korpusas

Viršutinė linija: grakščiai pereina nuo kaklo iki nugaros; lengvai krinta uodegos link. Krūtinės ląsta: simetriška, raumeninga, talpi, kriaušės

formos, siaurėja link krūtinės kaulio. Apačia nesiekia alkūnės. Krūtinės kaulio viršūnė nesiekia toliau nei pečių sąnarys. Apatinė linija ir pilvas: oda prigludusi, pilvas įtrauktas. Šiek tiek įtraukti šonai.

Uodega

Aukštai išaugusi, tiesiai žemyn kabanti. Susijaudinus nešama kaip pjautuvas, pakelta į viršų.

Galūnės

Priekinės galūnės: priekinės kojos tiesios, stiprios, sausos, pakankamai arti viena kitos, lengvai suktomis į išorę letenomis. Letenos: didelės, šiek tiek į išorę, dideliais, ilgais, apvaliais pirštais ir stipriais tamsiais nagais. Ryškios, elastingos, tamsios padų pagalvėlės. Užpakalinės galūnės Stiprios. Užpakalinės kojos lygiagrečios. Tiesiai einanti linija tarytum nuleista iš dubens (ischium), „eina“ per kulno sąnario vidurį. Pridėtiniai pirštai nepageidautini, šalinami.

Judesiai

Harmoningi, lengvi, „dengianti“ žemę risčia, kuriuos metu kojos neatitolsta nuo žemės. Galva ir kaklas tuo metu beveik horizontalūs. Žingsnis - eidinė.

Kailis

Plaukai: tiesūs, prigludę. Kailis žiemą ir vasarą labai skiriasi. Žiemą dominuoja tankus poplaukis, kuris su dengiamaisiais plaukais sudaro tankų kailį. Reikalaujama, kad plaukai dengtų pilvą, vidinę šlaunų pusę, mašnelę, vidinę ausų pusę ir tarpupirščius. Stipriai apaugęs kaklas. Spalva: gelsvai pilka iki sidabro pilkumo, šviesi kaukė. Šviesesni plaukai apatinėje kaklo dalyje ir ant krūtinės. Leidžiama tamsiai pilka spalva su šviesia kauke.

Didis ir svoris

Aukštis ties ketera: šunų - mažiausiai 65 cm, kalių - 60 cm. Svoris: šunų - mažiausiai 26 kg, kalių - 20 kg.